

Vejle, den 21. februar 2018

Til
Undervisningsministeriet
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Mail: Henrik.Lindgaard@uvm.dk
Emne: "Høringssvar FGU-lov"

Produktionsskoleforeningens høringssvar vedr. forslag til lov om forberedende grunduddannelse

Vores overordnede indtryk af lovforslag til lov om FGU er, at det generelt afspejler *Aftale om bedre veje til uddannelse og job*, på en for det meste dækkende måde. Vi har en række bemærkninger til områder af større og mindre karakter. Nogle er områder, hvor lovforslaget for os at se ikke i tilstrækkelig grad afspejler aftalen, mens andre områder fint afspejler aftalen – men hvor aftalen i vores optik er problematisk, og derfor kalder på vores bemærkninger og alternativer.

NB: Det har været en meget kort høringsperiode, særligt materialets omfang taget i betragtning. Derfor forbeholder vi os retten til at komme med yderligere bemærkninger og forslag til ændringer under lovbehandlingen.

Vi gør neden for bemærkninger til følgende områder:

1. Målgruppen for FGU
2. Indhold i Produktionsgrunduddannelsen (PGU)
3. Forløb og varighed i PGU
4. Tilvejebringelse af virksomhedspraktikpladser i Erhvervsgrunduddannelsen (EGU)
5. Større fleksibilitet ift. erhvervstræning
6. Kombinationsforløb; tydeliggørelse af muligheder for målrettede forløb
7. De tre uddannelsesspor og afklaring
8. Slutevaluering med fagprøve skal fremhæves
9. Kostforpligtelsen; rammer og økonomi
10. Arbejdsmiljø (unges brug af maskiner)
11. Ordblindeundervisning; ressourcer
12. EUX bør fremhæves
13. Blik for det internationale
14. Økonomi

1. Målgruppen for FGU

Målgruppen for FGU er defineret i kap. 2, og er tro mod den meget brede målgruppe, som også defineres i *Aftale om bedre veje til uddannelse og job* (fx s. 5), samt også mod de omstændigheder i aftalen under hvilke, en ung under 25 år fortsat kan tage fx avu-fag på VUC. Det er bl.a. unge, der er i halvtidsbeskæftigelse eller er i gang med en ungdomsuddannelse, men som har behov for opkvalificering inden for specifikke fag (jf. s. 19).

I PSF mener vi, at det er helt afgørende at fastholde FGU som den brede forberedende uddannelsesvej, og derfor er vi også enige i den brede og mangfoldige målgruppe. Vi ser af samme grund en risiko for at skabe tvivl herom, når der fortsat opereres med alternative muligheder for faglig opkvalificering på VUC for specifikke grupper af unge under 25 år. Vi mener, at FGU bør være en mulighed også for den unge, der har en ungdomsuddannelse, men som har brug for faglig opkvalificering, og for den unge, der er i gang med ungdomsuddannelse eller er i deltidsbeskæftigelse, men som har brug for opkvalificering inden for specifikke fag. Hvorfor skal disse unge fratages muligheden for faglig opkvalificering via praksisrettet undervisning, der i høj grad er rettet mod EUD.

Vi foreslår følgende ændringer i § 4 (tilføjelser er skrevet med fed skrift og slettet tekst er overstreget):

§ 4. Personer, som ved uddannelsens påbegyndelse ikke er fyldt 25 år, er berettiget til optagelse på forberedende grunduddannelse, hvis den pågældende

- 1) af kommunalbestyrelsen i sin bopælskommune er vurderet til at være i målgruppen for og til at kunne profitere af uddannelsen, jf. lov om kommunal indsats for unge under 25 år,
- 2) ikke omfattes af undervisningspligten i henhold til folkeskoleloven,
- 3) ikke er optaget på eller har ikke gennemført en ungdomsuddannelse og
- 4) ikke er i beskæftigelse i mere end 18 timer pr. uge (halvtidsbeskæftigelse).

2. Indhold i Produktionsgrunduddannelsen (PGU)

Aftale om bedre veje til uddannelse og job er meget eksplicit ift. produktionsgrunduddannelsens udgangspunkt, som er værkstedsundervisning som vi i dag kender det fra produktionskolerne (fx s. 7). Dette udgangspunkt bør afspejles i lovteksten samt i bemærkningerne hertil, ikke mindst når det gælder beskrivelserne af PGU's faglighed og undervisning (§§ 14 og 15 samt bemærkningerne hertil).

I PSF mener vi, at det udgangspunkt, som er stærkt fremhævet i aftalen, bør fremhæves på en mere kvalificeret måde, og vi foreslår derfor enkelte ændringer, som tydeliggør dels produktionen som grundlag for faglighed og undervisning, dels det forpligtende arbejdsfællesskab og fremhæver integration af fagene arbejdspladslære, samarbejdsfællesskab og erhvervsfaglig teori i den teoretiske undervisning (sådan som det også er gjort i bemærkningerne, jf. s. 31).

Vi foreslår følgende ændringer i § 14 og § 15 (tilføjelser er skrevet med fed skrift og slettet tekst er overstreget):

§ 14. I uddannelsessporet produktionsgrunduddannelse er fagligheden primært forbundet med praktisk arbejde, værkstedsundervisning og opgaveløsning med henblik på **reel produktion og afsætning af varer og tjenesteydelser**, herunder som erhvervstræning i samarbejde med virksomheder. Uddannelsens formål, jf. §§ 1 og 2, realiseres endvidere inden for undervisning i almene fag, som i størst muligt omfang integreres med det praktiske arbejde. **Værkstedsundervisningen skal tilrettelægges, så den enkelte deltager sikres en løbende og sammenhængende læringsproces, der i videst muligt omfang foregår i et forpligtende arbejdsmæssigt fællesskab.** Der lægges i undervisningen vægt på, at eleven gennem undervisningen tilegner sig hensigtsmæssige arbejdsvaner og udvikler evner og mulighed for at forberede sig til senere overgang til en erhvervsuddannelse eller ufaglært beskæftigelse på et kvalificeret grundlag.

§ 15. Stk. 3. Den teoretiske undervisning i almene fag skal være praksisrettet og indeholde ~~Undervisningen skal indeholde~~ arbejdspladslære, samarbejdspladslære og erhvervslære.

Ydermere foreslår vi, at der i bemærkningerne til § 14 tydeliggøres, at udgangspunktet for produktionsgrunduddannelsen er værkstedsundervisning, som vi i dag kender det fra produktionsskolerne.

3. Forløb og varighed i PGU

I forlængelse af ovennævnte bør udgangspunktet i produktionsskolepædagogikken også afspejles i lovtæksten, når det gælder forløbets tidsstruktur. Angivelserne for varighed af forløb og niveauer i § 8. Stk. 1 og 2 kan lægge op til modulforløb á 20 ugers varighed og med en samlet varighed på op til 80 uger (jf. bemærkningerne s. 62). En modultækning med 4 fastlagte moduler á 20 uger hænger ikke sammen med udgangspunktet i produktionsskolepædagogik, og det vil desuden efterlade et stort tidsrum 'uden for' modulerne.

I PSF mener vi, at det er afgørende vigtigt, at den enkeltes forløb på PGU finder sted som et samlet forløb og med en løbende progression med udgangspunkt i forløbsplanen (sådan som det beskrives i lovforslagets kapitel 4). Derfor foreslår vi, at det i bemærkningerne tydeliggøres, at der på PGU-sporet ikke arbejdes ud fra skoleår eller faste undervisningsforløb (således formuleret i bemærkningerne til lovforslag om institutioner for FGU, s. 72 n.). Endelig forudsætter vi, at et skoleår på FGU ikke er begrænset til 40 ugers undervisning med 12 ugers ferie. Således skal det konkret være muligt for institutionen at hjemtage taxameter for en elev udover de 40 uger, hvad enten det er til ordinær FGU-undervisning i 48 uger eller en del af ugerne er aktivitetstilbud i sommerferien.

4. Tilvejebringelse af virksomhedspraktikpladser i Erhvervsgrunduddannelsen (EGU)

Jf. vores hørings svar til forslag til lov om ændring af lov om vejledning om uddannelse og erhverv samt pligt til uddannelse, beskæftigelse m.v. (Kommunal indsats for unge under 25 år).

EGU-sporet skal – som det i dag er tilfældet for EGU – primært bygge på aftalebaseret praktik. Lovforslaget fremskriver en arbejdsfordeling mellem den kommunale ungeindsats (KUI) og FGU-institutionen, således at KUI skal tilvejebringe virksomhedspraktikpladser (§ 18. Stk. 4), mens FGU-institutionen skal synliggøre mål med forløbet og følge op på disse (§ 18. Stk. 3). Og ydermere skal KUI forsyne aftalen med en påtegning om at den bidrager til at opfylde uddannelsesplanen (§ 18. Stk. 2). Det er en anden arbejdsfordeling end den, der står at læse i *Aftale om bedre veje til uddannelse og job*. I aftalen gives KUI opgaven at ”koordinere en opsøgende funktion i forhold til at tilvejebringe virksomhedspraktik, herunder koordinere med jobcentrenes arbejde [...] Funktionen koordineres [...] i forhold til erhvervsgrunduddannelsen på FGU. Den kommunale ungeindsats tilrettelægger virksomhedspraktikken og erhvervstræningen i samarbejde med FGU-skolerne. FGU-skolerne spiller en central rolle i forhold til de konkrete praktikaftaler, så eleverne kan være trygge ved, at der er voksne i det nære miljø, som er tæt på praktikstederne” (s. 20). Når lovforslaget specifikt tildeler KUI opgaven at tilvejebringe virksomhedspraktikpladser til EGU-eleverne, rækker det videre end aftalens intentioner om ’få, men brede kontakter mellem kommune og virksomheder’ samt en koordinerende funktion.

I PSF mener vi, at lovforslagets arbejdsfordeling hvad angår virksomhedspraktik bør ændres, så den bringes i sammenhæng med aftalens intention om KUI’s koordinerende funktion – det vil nemlig også bringe den i overensstemmelse med virkeligheden. For i virkeligheden giver det ikke mening at skille opgaven at tilvejebringe virksomhedspraktikplads fra den funktion, der både kender eleven og fremadrettet i EGU-forløbet skal have kontakten til elev og virksomhed. En af de gennemgående erfaringer, vi i dag har fra EGU er netop, at det er helt afgørende at finde det rette match mellem virksomhed og elev – og derfor forudsætter den opsøgende funktion et kendskab til eleverne på EGU. Derudover finder vi at kravet om påtegning fra KUI er unødigt bureaukratisk, såfremt KUI indtager den koordinerende rolle.

Vi foreslår følgende ændringer i § 16 og § 18 (tilføjelser er skrevet med fed skrift og slettet tekst er overstreget):

§ 16. I uddannelsessporet erhvervsgrunduddannelse er fagligheden primært forbundet med aftalebaseret virksomhedspraktik på det private eller det offentlige arbejdsmarked ~~tilvejebragt af kommunalbestyrelsen~~. Uddannelsens formål, jf. §§ 1 og 2, realiseres inden for en fleksibel tilrettelæggelse af undervisningen, som understøtter praktiske færdigheder, der kan anvendes i virksomhedspraktikken. Der lægges i undervisningen vægt på, at eleven opnår kendskab til arbejdsfunktioner og opnår viden, færdigheder og kompetencer, der er relevante og efterspurgt på arbejdsmarkedet, samt udvikler evner og mulighed for at forberede til varig beskæftigelse eller en erhvervsuddannelse.

§ 18. Stk. 2. En praktikaftale skal være skriftlig og underskrevet af både eleven og virksomheden senest ved praktikforholdets begyndelse. ~~Aftalens gyldighed er betinget af, at kommunalbestyrelsen forsyner praktikaftalen med påtegning om, at den bidrager til at opfylde elevens samlede uddannelsesplan.~~ Aftalen skal indgås på en formular, der er godkendt af undervisningsministeren. I formularen fastsættes aftalevilkår om prøvetid, opsigelse og ophævelse.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen har til opgave at **koordinere en opsøgende funktion i forhold til at tilvejebringe virksomhedspraktik** ~~tilvejebringe eleven en praktikplads.~~ Kan der ikke fremskaffes en aftale for eleven om praktik i en virksomhed, kan praktikdelen gennemføres efter regler, der fastsættes af undervisningsministeren.

5. Større fleksibilitet ift. erhvervstræning

Vi ser mange gode muligheder i FGU, og ser muligheder for at lave forløb, der samlet set er bedre end de muligheder, der ligger inden for rammerne af det eksisterende system. Men på ét område rummer FGU en forringelse, og det er erhvervstræningen. Højest to uger ad gangen og højest 4 uger pr. påbegyndt halvår (§ 28) er en forringelse ift. den nuværende ramme på produktionsskolerne og i særdeleshed ift. rammen på KUU.

En af de overordnede ambitioner med *Aftale om bedre veje til uddannelse og job* var at skabe sammenhæng. Derfor er det relevant at inddrage rammerne i Lov om aktiv beskæftigelsesindsats, hvor de unge, som også kunne være i FGU's målgruppe (de uddannelsesparate og aktivitetsparate) kan komme i 13 ugers virksomhedspraktik (det svarer til erhvervstræning på FGU), og dette kan efter en konkret vurdering forlænges til 26 uger og hvis der vurderes at være særlige behov herefter kan perioden forlænges yderligere (jf. LAB-loven § 44). Det er så markant forskellige rammer og muligheder, som tilbydes den samme målgruppe, at konklusionen er lige for: På erhvervstræningsområdet er det ikke lykkedes at skabe sammenhæng.

I PSF mener vi, at rammerne for erhvervstræning skal gøres mere fleksible. Udover at der er tale om en forringelse, som fastholder uhensigtsmæssige skævheder i systemet (den skærende kontrast til LAB-lovens muligheder for potentielt de samme unge), så er erfaringer fra både produktionsskole og KUU, at praktikforløb i virksomheder har en stor betydning både ift. afklaring, læring og motivation – samt også ift. virksomheders lyst til at 'binde an' med en elev i et mere forpligtende aftaleforhold (enten EGU-aftale eller lærlinge-aftale). Og på alle disse områder er 4 uger kort tid, men 2 uger er erfaringsmæssigt for kort tid. Derfor bør rammen hæves til allerhelst op til 8 uger pr. påbegyndt halvår (svarende til rammen for KUU), og under alle omstændigheder bør begrænsningen på 'højest to uger ad gangen' ophæves.

Vi foreslår følgende ændringer i § 28 (tilføjelser er skrevet med fed skrift og slettet tekst er overstreget):

§ 28. Erhvervstræning kan for den enkelte elev have en varighed på ~~højest to uger ad gangen og~~ **højest otte fire** uger pr. påbegyndt halvår.

6. Kombinationsforløb; tydeliggørelse af muligheder for målrettede forløb

Kombinationsforløb er en mulighed for at tilrettelægge forløb, der indeholder elementer fra kompetencegivende ungdomsuddannelse, samt (for EGU-linjen) ophold på højskoler (§ 29). Det kan gøres fleksibelt, og herunder også som en glidende og individuelt tilrettelagt overgang til erhvervsuddannelse (jf. aftalen s. 9). Kombinationsforløb er i dag et element i produktionsskoleforløb på mere end 3 mdr. medmindre særlige forhold taler imod (jf. lov om produktionsskoler § 2. Stk. 4).

I PSF mener vi, at der er et stærkt potentiale i at tilrettelægge FGU-forløb, der inddrager kombinationsforløb i målrettede forløb hen imod erhvervsuddannelse. Det har vi allerede gode erfaringer med på produktionsskolerne i dag, hvor der mange steder samarbejdes med erhvervsskoler om sådanne forløb. Den ny FGU-ramme med bedre muligheder for bl.a. integration af grundfag samt mere fleksible kombinationsforløb kan indsatsen løftes yderligere. Derfor bør de målrettede forløb hen imod særligt erhvervsuddannelse fremhæves tydeligere i lovforslagets bemærkninger omkring kombinationsforløb. Desuden mener vi, der bør være et krav til både FGU-institutioner og andre relevante institutioner, særligt erhvervsskolerne, om at samarbejde om kombinationsforløb (i dag er kun produktionsskolerne forpligtet på kombinationsforløb).

7. De tre uddannelsesspor og afklaring

I bemærkningerne til § 10 står skrevet, at 'de tre uddannelsesspor generelt skal tilgodese elever på forskellige afklaringsniveauer' (således s. 65, jf. desuden de almindelige bemærkninger s. 30 og s. 31). I *Aftale om bedre veje til uddannelse og job* er afklaringsniveau ikke et parameter ift. valg af uddannelsesspor, tværtimod er afklaring et formål for uddannelsen generelt (således også i lovforslagets § 1. Stk. 1).

I PSF mener vi, at den unges afklaringsniveau ikke er et selvstændigt parameter for valg af uddannelsesspor. Alle spor har principielt en kerneopgave ift. at styrke elevernes afklaring mhp. uddannelse og job, og derfor kan der på alle spor være både uafklarede og afklarede elever. Derfor bør bemærkningerne herom slettes.

8. Slutevaluering med fagprøve skal fremhæves

I *Aftale om bedre veje til uddannelse og job* står specifikt, at FGU afsluttes med en slutevaluering, samt at niveau 3 på PGU og EGU afsluttes med en fagprøve (s. 11). Det er fraværende i lovforslagets kapitel 4, der omhandler evaluering, prøver og beviser.

I PSF mener vi, at slutevaluering og fagprøve bør indgå i loven, samt der i bemærkningerne kunne henvises til den praksis omkring fagprøver, som vi kender på produktionsskolerne, nemlig fagprøven der afslutter den grundlæggende praktiske oplæring i Produktionskolebaseret erhvervsuddannelse.

9. Kostforpligtelsen; rammer og økonomi

Udover at sundhed, ernæring og motion skal indgå som en integreret del af FGU, er institutionen forpligtet til vederlagsfrit at yde et eller flere daglige måltider til eleven (§ 42). Aftalen betoner 'ordentlig mad' (s. 4).

I PSF mener vi, at måltiderne er vigtige for både elevernes sundhed og skolemiljøet på FGU – sådan som det også er tilfældet på produktionsskolerne i dag. Derfor finder vi det dybt problematisk, at der ikke følger økonomi med kostforpligtelsen, som i stedet skal findes i det generelle taxameter. Det bliver et økonomisk pres, der både risikerer at gå ud over måltidernes kvalitet og risikerer at få negativ indflydelse på skolens undervisningskvalitet, fordi det er her pengene til kost skal findes. Endvidere bør det undersøges, om eleverne skal svare skat af den vederlagsfrie kost, samt hvad det har af konsekvenser.

10. Arbejds miljø (unges brug af maskiner)

Arbejds miljø og brug af maskiner indgår ikke i lovudkast til lov om FGU. Men det er et vigtigt område ift. at indfri de ambitioner, der er sat for FGU og det har især betydning for PGU-sporet. I dag skal vi på produktionsskolerne søge dispensationer ift. vores deltageres brug af maskiner i et helt andet omfang, end tilfældet er på erhvervsskolerne. Det skyldes, at vi i Arbejdstilsynet ikke betragtes som uddannelsesinstitution, men som arbejdsplads.

I PSF mener vi, at FGU-institutionerne hvad krav og arbejds miljø angår, skal betragtes på lige fod med erhvervsskolerne, dvs. som en uddannelsesinstitution. Det er af enorm betydning, at eleverne på et PGU-værksted har mulighed for – under sikre og ordentlige forhold, naturligvis – at arbejde med maskiner på samme måde som man kan på erhvervsskoler.

11. Ordblindeundervisning; ressourcer

FGU skal systematisk understøtte en indsats ift. ordblinde, dels ved at have det som et punkt i forløbsplanen (§ 22), dels ved at undervisningen skal tilrettelægges helhedsorienteret og inkluderende (§ 24) og endelig ved at tilbyde elever, der har behov herfor, supplerende undervisning eller anden faglig støtte i fornødent omfang (§ 31). Det skal alt sammen leveres inden for det almindelige aktivitetstaxameter.

I PSF mener vi, at det er særdeles positivt, at ordblindeindsatsen står så stærkt i aftale og lovforslag, herunder også at en stor del af indsatsen så at sige skal integreres i den almindelige tilrettelæggelse af undervisningen. Men det er tilsvarende kritisk, at der ikke er afsat ressourcer til supplerende undervisning og støtte. Det giver en stor risiko for at gruppen svigtes.

12. EUX bør fremhæves

Iflg. lovudkast til FGU skal FGU 'hovedsageligt kvalificere til en erhvervsuddannelse' (§ 2). EUX er formelt set en erhvervsuddannelse, og som sådan er den inkluderet som en af de uddannelser, FGU kan sigte imod. Men der er et bredt behov for at fremhæve mulighederne i erhvervsuddannelserne, herunder EUX, og det vil også være væsentligt for en del af elevgruppen på FGU. Det gælder både for PGU-sporet, men i særdeleshed for AGU-sporet, hvor hf i lovudkastet står tydeligt frem som udslusningsvej.

I PSF mener vi, at FGU's formål i retning af ungdomsuddannelse eller beskæftigelse, og med en særlig betoning af erhvervsuddannelsesretningen er rigtig. Når vi mener, at EUX bør fremhæves, er det derfor ikke i modstrid med det angivne formål, men det er tværtimod i god overensstemmelse med formålet i § 2 at fremhæve EUX som en videre uddannelsesmulighed efter PGU og i særdeleshed AGU.

Vi foreslår følgende ændringer i § 2, § 12 og § 15 (tilføjelser er skrevet med fed skrift og slettet tekst er overstreget):

§ 2. Forberedende grunduddannelse skal hovedsageligt kvalificere eleven til optagelse på en erhvervsuddannelse **herunder EUX**, jf. lov om erhvervsuddannelser, men skal også kunne kvalificere eleven til optagelse på den toårige uddannelse til hf-eksamen og andre gymnasiale ungdomsuddannelser, jf. lov om de gymnasiale uddannelser.

§ 12. I uddannelsessporet almen grunduddannelse er fagligheden primært forbundet med almene fag. Uddannelsens formål, jf. §§ 1 og 2, realiseres inden for en bred, almen fagrække, der i videst muligt omfang tilrettelægges på en praksisrettet måde. Desuden skal der indgå helhedsorienteret undervisning på tværs af fag. Der lægges i undervisningen vægt på, at eleven udvikler evner og mulighed for senere overgang til en erhvervsuddannelse **herunder EUX** eller en gymnasial ungdomsuddannelse.

§ 15. Stk. 5. Undervisningen skal fortrinsvist være rettet mod erhvervsuddannelser, **herunder EUX**.

13. Blik for det internationale

I lovforslagets § 1 er fremsat en række formål for FGU-forløbet, bl.a. at bibringe eleven viden, færdigheder og kompetencer, samt også en række dannelseselementer, herunder demokratisk

dannelse og kendskab til rettigheder og pligter i arbejdslivet. I produktionsskolernes indholdsbekendtgørelse er i dag et henblik på at fremme international forståelse, og det samme udsyn findes i øvrige uddannelseslovgivningers formålparagraf (således fx avu-loven, lov om erhvervsuddannelser og lov om almene gymnasier).

I PSF mener vi, at der i formålparagraffen for FGU mangler det internationale perspektiv, både hvad angår fremme af international forståelse og viden om internationale forhold mhp. arbejde og uddannelse i udlandet.

14. Økonomi

Som en generel bemærkning omkring økonomien, skal vi gøre opmærksom på kompleksiteten heri, samt at der endnu ikke foreligger et grundlag, ud fra hvilket vi reelt kan vurdere økonomien – der foreligger endnu ikke en tilskudsbekendtgørelse. Vi har ovf. peget på vores grundforudsætning (at en FGU-institution henover et år kan hjemtage taxameter for en elev udover de 40 uger, pkt. 2 ovf.) samt på ressourcer til kost og ordblindeundervisning (pkt. 8 og 10 ovf.), og dertil kommer andre spørgsmål, fx om taxametertilskud under kombinationsforløb, erhvervstræning og virksomhedspraktik. Udover mangel eller uklarhed ift. ressourcer til sådanne forpligtelser og aktiviteter i FGU-forløbet, kan der også være en problemstilling forbundet med etableringen: Vi kender ikke økonomien hos de skoler, der skal sammenlægges, men vi ved, at mange produktionsskoler er presset, og i og med der ikke er afsat midler til etablering mm., kan der komme et meget uensartet FGU – i modstrid med intentionen om et landsdækkende tilbud med ensartet kvalitet.

Tiltrædelse fra Forstanderkredsen

Med venlig hilsen

Axel Hoppe

Sekretariatsleder, Produktionsskoleforeningen